

2019-10-13 – Groenendaal – 4 km

[Contact](#) [Vrijwilligers](#) [Ledenservice](#) [Winkel](#) [Log in/registreer](#)

[Natuurgebieden](#) [Activiteiten](#) [Natuurinfo](#) [Over ons](#) [Steun de natuur](#)

Weetjes en verhalen over paddenstoelen (2de zondag in Zoniën)

Weetjes en verhalen

In deze lezing komen we te weten waarom we tradities hebben waarin paddenstoelen een rol spelen. Door de verhalende stijl is deze lezing ook zeer geschikt voor kinderen.

Waarom zijn wij bang om wilde paddenstoelen te plukken, terwijl in landen waar men een romaanse of slavische taal spreekt het een nationale sport is? Waarom zijn er kerstballen in de vorm van een vliegenschimmel, zitten vliegenschimmels in papier maché in kerststukjes en stuurde men tot 1950 nieuwjaarskaartjes met vliegenschimmels op? En waarom leren we kleuters dat er kabouteren in vliegenschimmels leven? Deze culturele tradities en nog enkele andere, waar schimmels een rol in spelen, worden in deze lezing haarfijn uit de doeken gedaan.

Onze gastspreker, de heer Hans Vermeulen, was reeds als kind gefascineerd door muziek en natuur en dat is nog steeds zo. Vanaf 14 jaar was hij reeds intensief bezig met het determineren van wilde planten en later ook wilde paddenstoelen.

Sinds 1998 werkt hij als professioneel educatief medewerker, eerst voor NME De Wielewaal, vanaf 2001 voor Natuurpunt. Voor Natuurpunt CVN geeft hij alle cursussen en lezingen over hogere planten, paddenstoelen, mossen, korstmossen en geologie. De voorbije vijf jaren heeft hij zich toegelegd op de betekenis van planten en paddenstoelen in de West-Europese cultuur, in het verleden en het heden.

De lezing is van 11u tot 13u. Wil je de lezing bijwonen? Schrijf je dan in, de plaatsen zijn beperkt tot 30 personen.

De wandeling onder begeleiding van de natuurgids start om 14u00 vanaf het Bosmuseum. Het thema van onze wandeling is "Proef het arboretum". Voor de wandeling hoeft u niet in te schrijven.

Zowel de lezing als de wandeling zijn gratis.

Onder de middag is er gelegenheid om de eigen picknick in de refter van het Bosmuseum te nuttigen.

>> [INSCHRIJVEN](#)

© Victor Swan, colybia groep

Verwante natuurgebieden

[Ten Trappen](#)

Wanneer?	13/10/2019 van 11u00 tot 17u00
Afspraakplaats	Bosmuseum Jan van Ruusbroec Duboislaan 2, 1560 Hoeilaart Bekijk op Google Maps
Begeleider	Hans Vermeulen

Plaatsen vrij: 5

Organisatie

[Bosmuseum Jan Van Ruusbroec \(Zoniënwoud\)](#) [Natuurpunt Druivenstreek](#)

Lize Paesen
0493 11 96 65

vrijwilliger.groenendaal@gmail.com

Mede-organisatoren

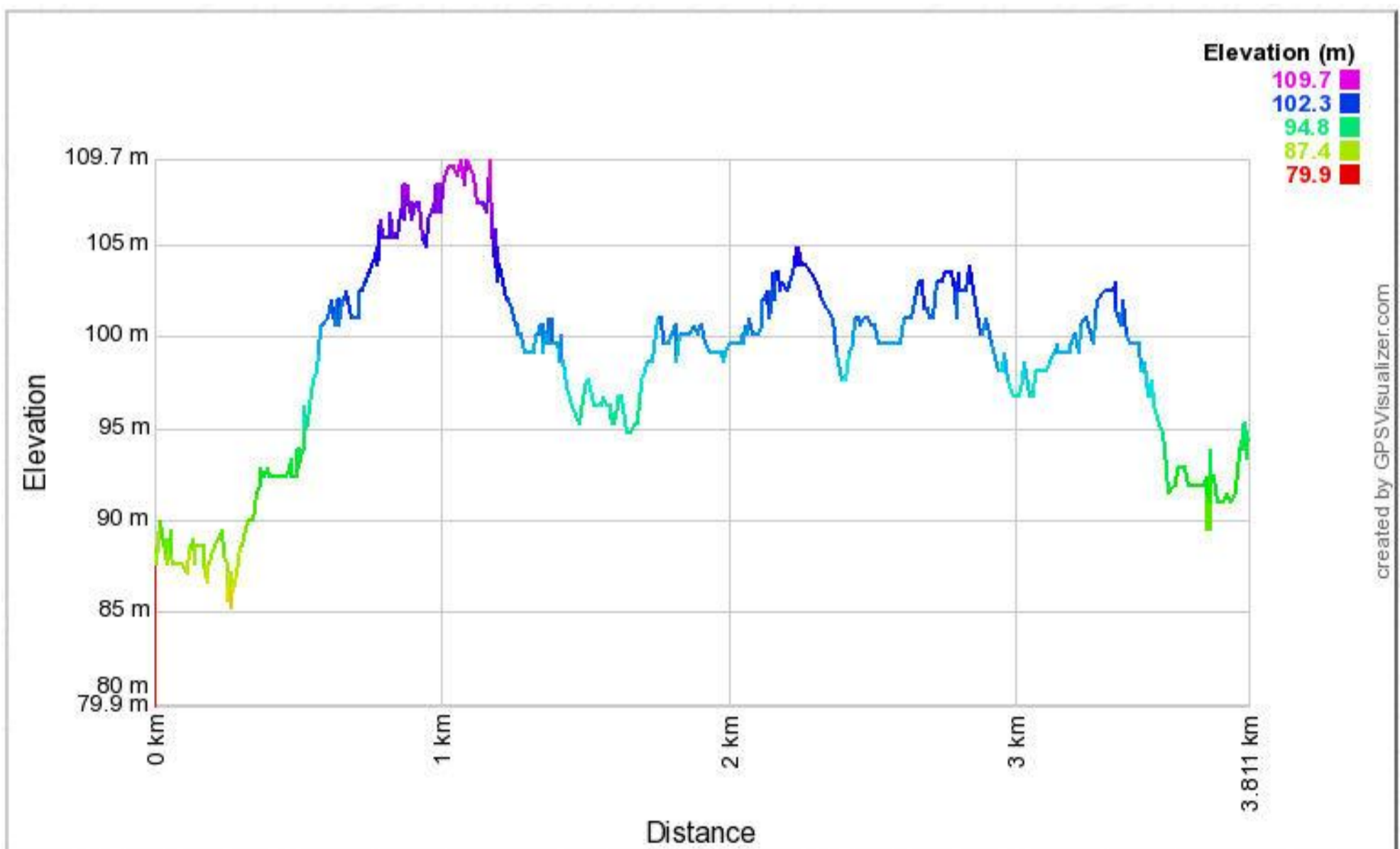
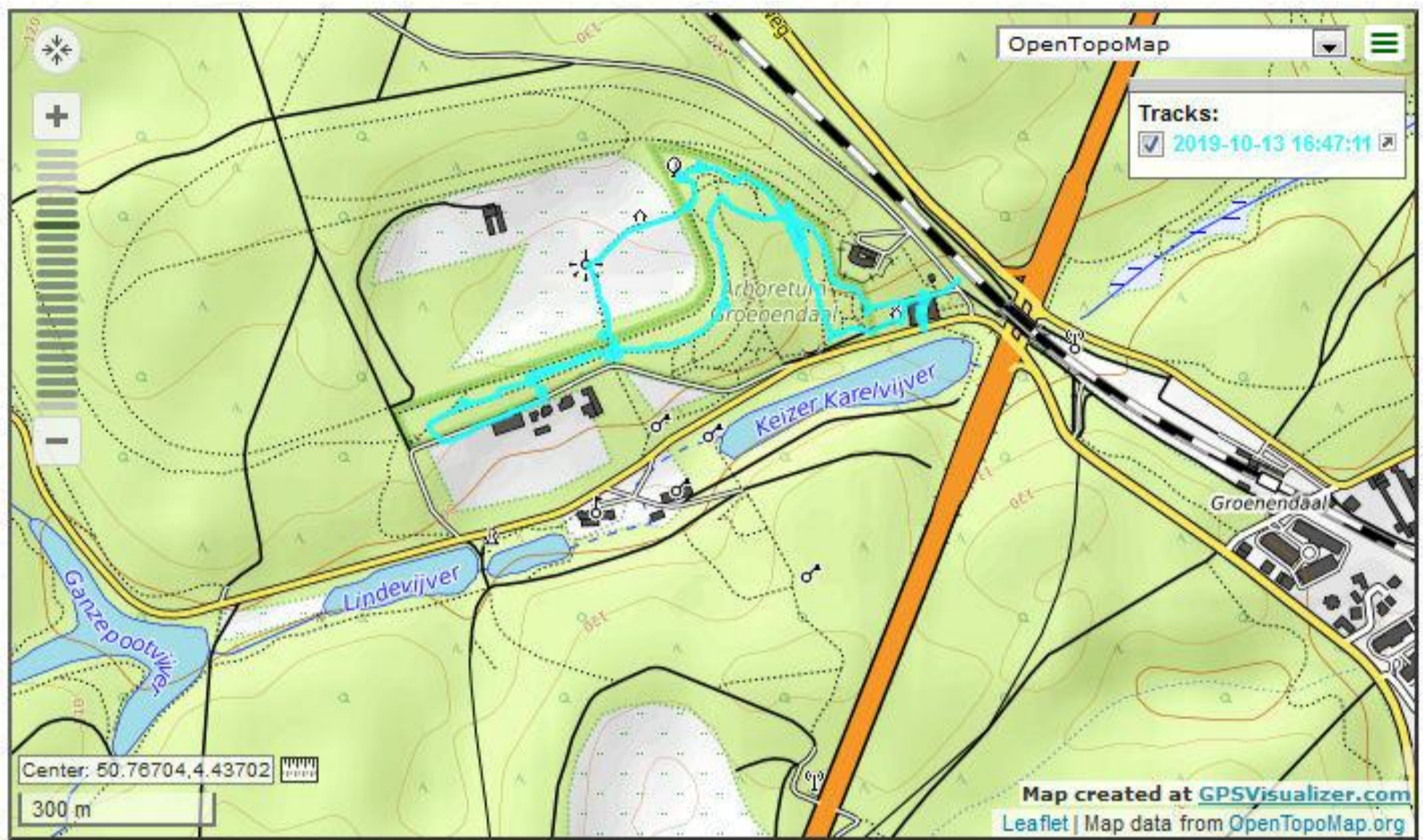
Natuurpunt CVN
Natuurgroepering Zoniënwoud vzw
Agentschap voor Natuur en Bos
Groenendaal

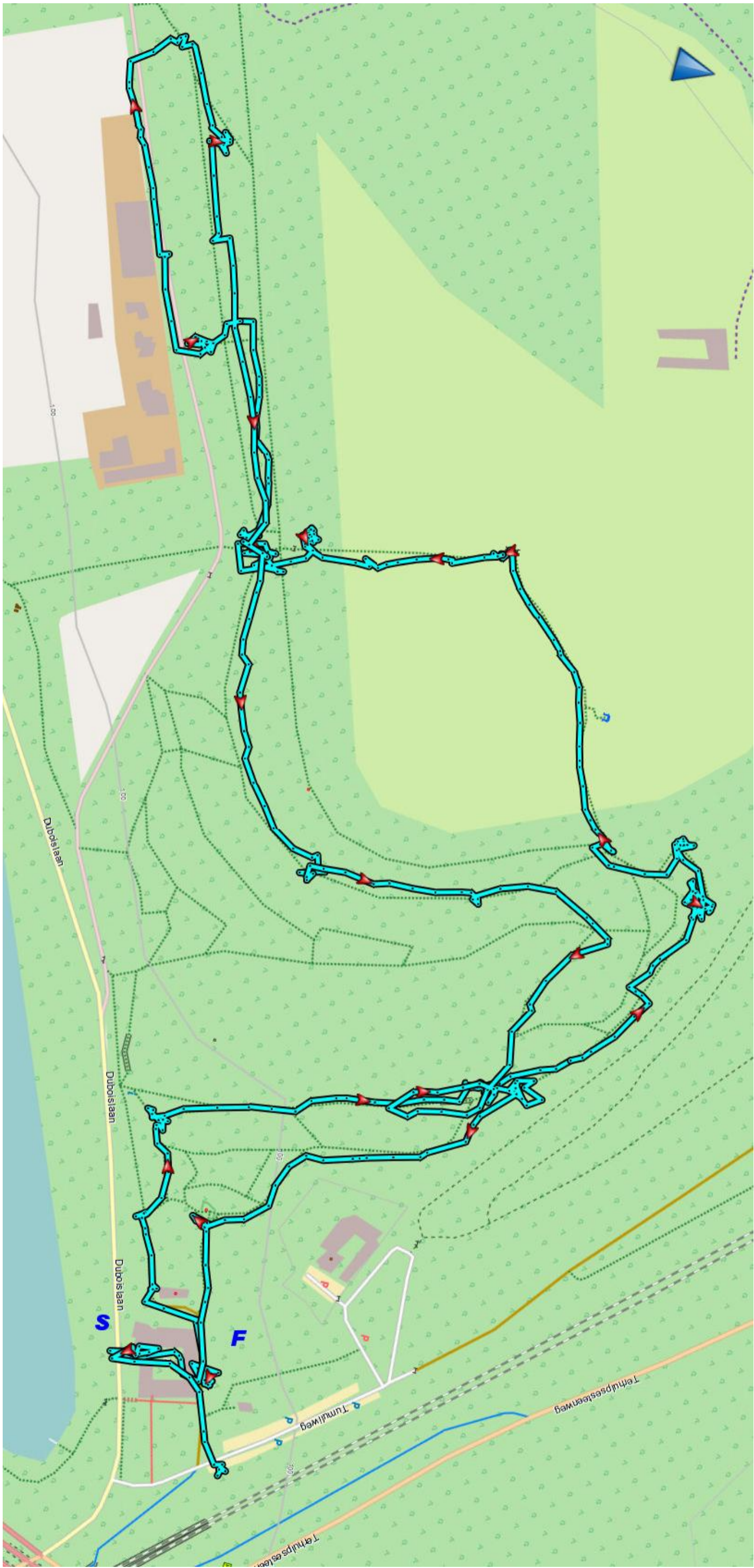
LEGENDE

- INFORMATIEBORDEN
- ⋯ KORTE WANDELROUTE (1 Km)
- ⋯ LANGE WANDELROUTE (1.1 Km extra)
- ⋯ WANDELROUTE SLECHTZIENDEN (1,75 Km) (MITS BEGELEIDING)
- ⋯ Jan van Ruusbroec WANDELING (5,7 Km)
- LOOFHOUT (arboretum)
- NAALDHOUT (arboretum)
- OPEN RUIMTE
- OUDE PRIORIJMUUR
- MERKWAARDIGE NAALDBOMEN
- MERKWAARDIGE LOOFBOMEN
- WEIDE
- ZICHTAS
- MONUMENT ALEXANDRE DUBOIS

Weetjes en verhalen over paddenstoelen

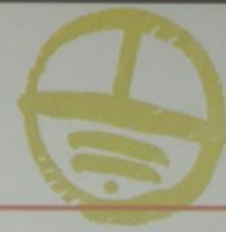
Lezing

Gewone morielje

Parasieten

- Op bomen of planten
- Op dieren of mensen : mycose
- Op paddenstoelen

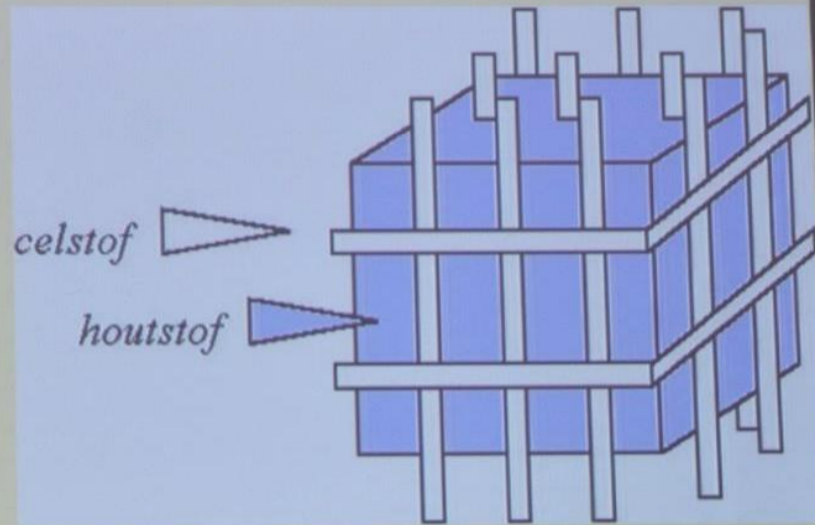
Gewone rupsendoder

Saprofyten

- Op dood organisch materiaal
- Bruinrotters :
  - Verteren cellulose
- Witrotters
  - Verteren cellulose en lignine

Biefstukzwam

Symbionten

- Uitwisseling van voedingsstoffen tussen plant (boom) en zwam
- Ectomycorrhiza
- Endomycorrhiza

Vliegenzwam

Hallucinogene soorten bij ons

Gazonvlekplaat	Puntig kaalkopje
Franjevlekplaat	Oranjegeel trechtertje
Gezoneerde vlekplaat	Blauwvoetmycena
Grauwe vlekplaat	Blauwvoetbreeksteeltje
Zwartbruine vlekplaat	Prachtvlamhoed
Gewone hertenzwam	Vezelige vlamhoed
Grauwgroene hertenzwam	Blozende stinkvezelkop
Blauwwordend kaalkopje	Groenige perenvezelkop

Puntig kaalkopje

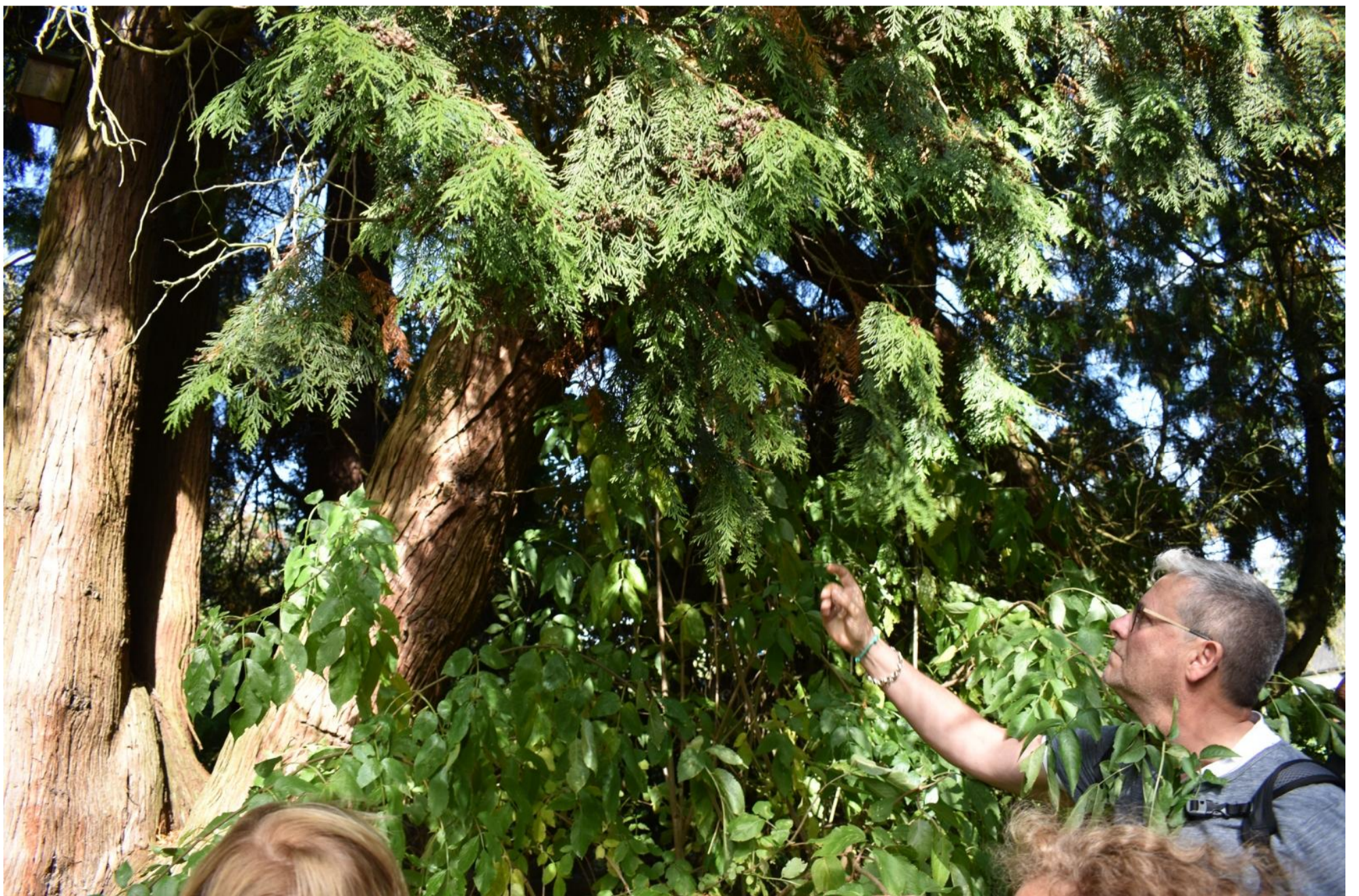

- Niet zeldzaam in matig voedselarme graslanden
- Hoedvorm
- B: handel verboden
- NL: nu ook *P. azurescens*

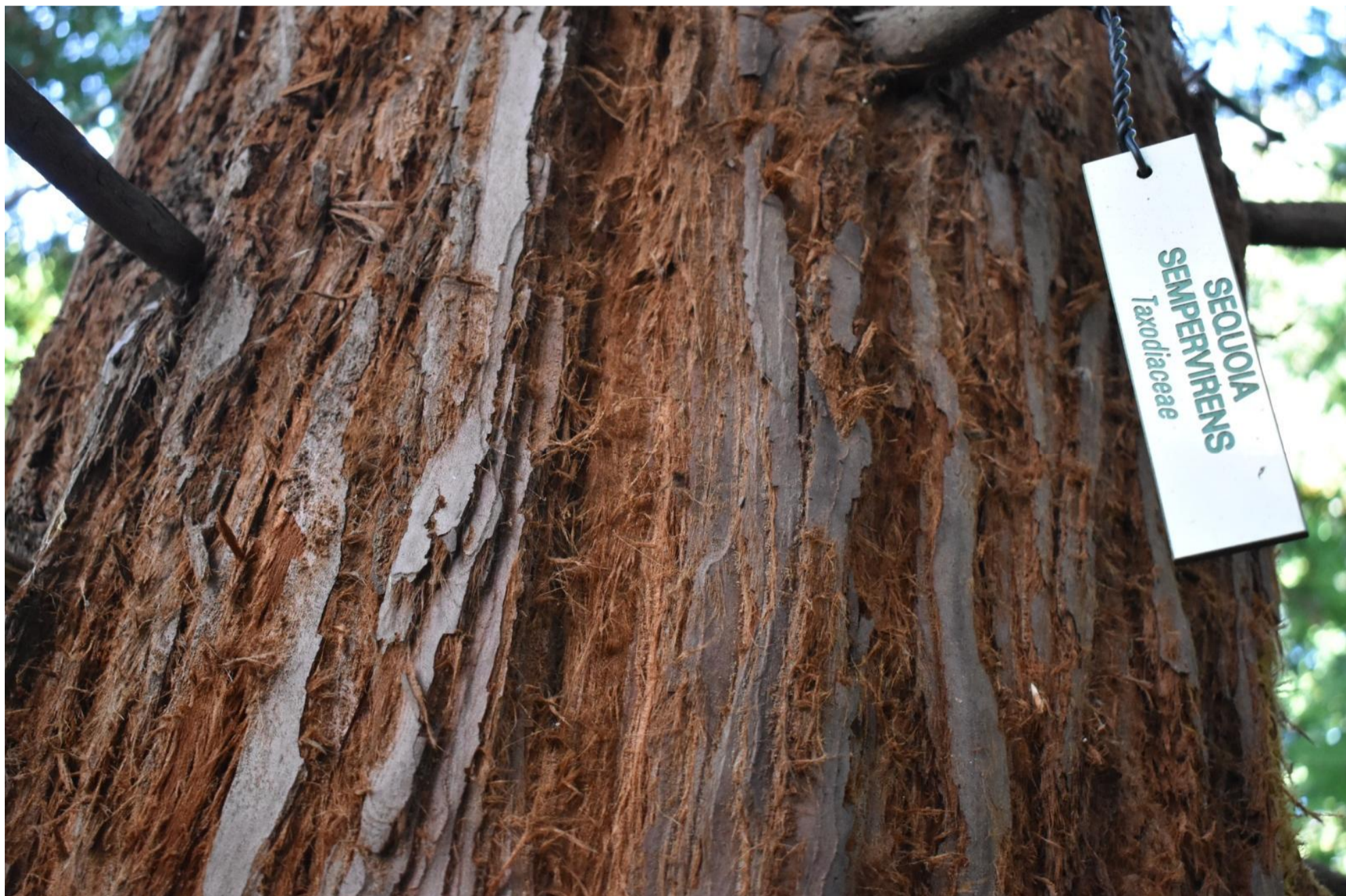

De eikel valt nooit ver van de boom

In ons land horen twee soorten eiken thuis: de wintereik (*Quercus petraea*) en de zomereik (*Quercus robur*). Ze verschillen nauwelijks en vormen regelmatig kruisingen. De zomereik heeft eikels die op een steel zitten; bij de wintereik zijn de vruchten ongesteeld en zitten er vaak enkele bijeen. Bij de bladeren is het net andersom.

Voor veel dieren zijn eikels een belangrijke voedselbron. Terwijl ze van de eikels snoepen, helpen ze de eik bij zijn verspreiding. Elke soort doet dit op zijn eigen wijze. De rosse woelmuis doet zich vooral te goed aan de eikels

die onder de boom vallen, terwijl de bosmuis ze meestal enkele meters van de boom versleept. Beide verbergen hun voorraad in hun nestgangen. Veel eikels blijven onaangeroerd of half aangevreten onder de grond steken en kunnen daar ontkiemen. Over grotere afstanden worden de eikels vooral door gaaien en eekhoorns getransporteerd. Ze verbergen ze op diverse plaatsen onder de dikke humuslaag als voedselvoorraad. Een gedeelte raakt vergeten en kan onder gunstige omstandigheden kiemen en tot een boom uitgroeien.

Veranderlijk uiterlijk

De bomenwereld is soms zeer verrassend. In sommige gevallen moet je een specialist zijn om een eik te herkennen.

kastanjebladeik

Kijk hier in de omgeving rond en zie of je een eikenblad vindt. De kastanjebladeik (*Quercus castaneifolia*) leidt je om de tuin. Zijn eikenblad ziet eruit als het blad van een tamme kastanje! En zo zijn er nog tal van voorbeelden: de onherkenbare wilgenbladeik (*Quercus phellos*). Net het blad van een wilg! Of de steeneik (*Quercus ilex*) met blijvende leerachtige bladeren, gelijkend op het blad van de hulst (*Ilex aquifolium*).

De mens zelf ging nog wat verder en selecteerde piramidale vormen, treurvormen, vormen met een diep ingesneden blad enz. Denk maar aan de treurbeuken in kasteelparken (*Fagus sylvatica* 'Pendula') of beuken die lijken op eiken (*Fagus sylvatica* 'Asplenifolia' en 'Quercifolia'). Zo kwam men tot cultuurvariëteiten die als natuurlijke of botanische soort niet voorkomen. De rode beuken in het Zoniënwoud (*Fagus sylvatica* var. *purpurea*) zijn een uitzondering. Het is een dwaling van de natuur. De rode beuk laat zich vermeerderen door zaaien.

wilgenbladeik

Nagje met tulpe van een moseik

Arboretum van Groenendaal

Stroop- bomen

suiker(es)doorn

Rode esdoorn

Afzapltechniek

Over de gehele wereld komen heel wat **esdoornsoorten** voor met sterk uiteenlopende bladvormen. Bij ons nemen ze een bescheiden plaats in. De gewone esdoorn (*Acer pseudo-platanus*) heeft zich de laatste decennia in het bos sterk uitgebreid in de lagere boomlag. Die vooraanstaande plaats kon hij veroveren door de sterke en langdurige kiemkracht van het zaad. In houtkanten wordt vooral de veldesdoorn of Spaanse aak (*Acer campestre*) gevonden.

Oost-Amerikaanse esdoorns zijn op wereldvlak veel talrijker. Dit geldt in het bijzonder voor de suiker(es)doorn (*Acer saccharum*) en de rode esdoorn (*Acer rubrum*). Beide soorten leveren de grondstof voor de bekende 'ahornstroop', een natuurproduct dat reeds door de indianen werd aangemaakt. Daarvoor wordt in het voorjaar het boomsap langs een gat in de stam afgetapt. Het boomsap bestaat grotendeels (97,5 %) uit suikervater. Door het water te verkoken, verkrijgt men een geconcentreerde siroop die uitstekend smaakt op een boterham, een pannenkoek of bij een kropje witloof! Omdat de suiker(es)doorn zo'n vooraanstaande plaats inneemt in Canada, siert het blad de vlag van dat land.

Veder(es)doorn

Gewone esdoorn

Japanse esdoorn

Veldesdoorn

Canadese vlag

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Bos & Groen

Vlaanderen staat op groen

Arboretum van Groenendaal

Boks- bomen

De roodbruine stammen van de mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*) zetten het bos in een rode gloed. Deze boom lijkt sterk op de sequoia of 'redwood' (*Sequoia sempervirens*) maar de naalden zijn verschillend. In het land van oorsprong, de Verenigde Staten van Amerika, groeit de mammoetboom hoog in de bergen van de Sierra Nevada terwijl de 'redwood' thuishoort in de laaggelegen mistige en vochtige wouden van de Westkust.

Mammoetbomen bezitten een zeer dikke en zachte schors. Vooral bij een oude mammoetboom voelt die aan als een spons. Men kan er met volle kracht op slaan zonder zich te bezeren.

De dikke schors beschermt de boom tegen vuur. Zij bevat tannine, een stof die vuurremmend werkt en bescherming biedt tegen schimmels en bacteriën. Maar vreemd genoeg, zonder vuur kan de boom niet overleven. De kegels met zaden blijven soms jaren aan de boom hangen en gaan enkel open onder extreme hitte. De zaden op hun beurt eisen een zeer minerale grond om te kiemen, waaraan pas voldaan wordt na een flinke bosbrand.

Brandend vuur van mammoet

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Bos & Groen

Arboretum van Groenendaal

Waarom ben ik een conifeer?

Coniferen of naaldbomen stammen uit een geologisch tijdperk, lang voor de loofbomen hun entree op de aarde maakten. Loofbomen behoren tot de bedektzadigen (Angiospermae) en brengen echte bloemen voort (b.v. appelbloesem). Naaldbomen maken deel uit van de grote groep der naaktzadigen (Gymnospermae). Zij hebben bloemen van een eenvoudiger structuur, die strikt genomen geen bloemen zijn. Men noemt ze 'strobili' of kegels. De schubben van de kegels verbergen de zaadknoppen die na windbestuiving tot het zaad ontwikkelen. Daar het zaad open en bloot op de zaadshub ligt spreekt men van naaktzadigen.

- Coniferen hebben een naaldvormig blad dat meer bescherming biedt tegen uitdroging in barre omstandigheden.
- De meeste naaldbomen zijn zomer en winter groen. Maar de lork (*Larix*) en de watercipres (*Metasequoia glyptostroboides*) laten hun naalden vallen.
- De ginkgo (*Ginkgo biloba*) is een conifeer al draagt hij waaievormige bladeren.

Merk op dat het grootste levend wezen de mammoetboom is en het op één na oudste levend wezen een den (*Pinus aristata* var. *longaeva*). Beide zijn naaldbomen! Wat een variatie.

Zaadshubben

Zaadje

Detail van een naald

Arboretum van Groenendaal

Dodelijke linden

Ons land telt slechts twee inheemse linden: de zomerlinde of grootbladige linde (*Tilia platyphyllos*) en de winterlinde of kleinbladige linde (*Tilia cordata*). In de zomer bloeit de linde onopvallend maar uitbundig.

Hommels laten zich dan verleiden door de welriekende bloemen die in kleine trossen bijeen zitten.

Niettegenstaande deze hommels een grote hoeveelheid voedsel opnemen, verbruiken ze daarbij meer energie dan het voedsel oplevert. Dit resulteert in een energietekort, waardoor de hommels als het ware oververmoeid worden en hun vliegvermogen verliezen. Ze vallen onder de boom op de grond, koelen af en verhongeren.

De massale sterfte wordt vooral bij de zilverlinde (*Tilia tomentosa*) opgemerkt. Zilverlinden vormen immers in het bloeiseizoen één van de laatste voedselbronnen voor hommels.

